DOMSTOLENS DOM
AF 11. DECEMBER 1973 [1]

Carlheinz Lensing Kaffee-Tee-Import KG mod Hauptzollamt Berlin-Packhof (anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Finanzgericht Berlin)

Sag 147/73

Sammendrag

Oversøiske lande og territorier — Associering — Guinea — Ikke-associeret land — Import — Ikke toldfrihed
(EØF-traktaten, artikel 131)

EØF-traktatens artikel 131, sammenholdt med bilag IV og med overenskomsten af 29. juli 1969 om associering mellem Det europæiske økonomiske Fællesskab og de med Fællesskabet associerede afrikanske stater samt Madagascar, skal fortolkes således, at indførslerne fra Guinea ikke i 1971 skulle betragtes som hidrørende fra en stat eller et territorium, der var associeret med EØF, og derfor ikke skulle indrømmes toldfrihed i medlemsstaterne.

I sag nr. 147/73

angående en anmodning, som i henhold til EØF-traktatens artikel 177 er indgivet til Domstolen af Finanzgericht Berlin for i den sag, som verserer for nævnte ret mellem

CARLHEINZ LENSING KAFFEE-TEE-IMPORT KG, Berlin,

og

HAUPTZOLLAMT BERLIN-PACKHOF,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 131 sammenholdt med bilag IV og med overenskomsten af 29. juli 1969 om associering mellem EØF og de med Fællesskabet associerede afrikanske stater samt Madagascar (ABl. 1970, nr. L 282, s. 1),

1 — Processprog: Tysk.

DOMSTOLEN

sammensat af: R. Lecourt, præsident, M. Sørensen (refererende), afdelingsformand, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore og A. J. Mackenzie Stuart, dommere,

generaladvokat: A. Trabucchi
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Faktiske og retlige omstændigheder

Den refererende dommer har udarbejdet følgende retsmøderapport over sagens faktiske omstændigheder, spørgsmålets genstand og parternes indlæg:

I — Sagsfremstilling og retsforhandlinger

1. I maj 1971 importerede sagsøgeren i hovedsagen 100 sække grøn kaffe fra Afrika. Sagsøgeren anmodede om fritagelse for told i henhold til den fælles toldtarif, idet han gjorde gældende, at kaffen stammede fra republikken Guinea og derfor henhørte under den ordning, som er oprettet ved associeringsoverenskomsten med de afrikanske stater og Madagascar. Sagsøgeren fremlagde et certifikat, der godtgjorde kaffens oprindelse i Guinea, og henviste til en bekendtgørelse af 28. december 1966 fra forbundsfinansministeriet med følgende ordlyd: »Ved indførsler fra republikken Guinea skal der foreløbig ydes begunstigelser i henhold til EØF-traktaten ...«.

Toldkontoret, der først havde imødekommet denne anmodning, krævede nogle måneder senere betaling af 1 391 DM som told med den begrundelse, at kaffen ikke stammede fra Guinea men sandsynligvis fra Cameroun, (og at reglerne vedrørende oprindelsescertifikater altså ikke var blevet fulgt, hvis kaffen faktisk hidrørte fra Cameroun).

2. Sagsøgeren, der modsatte sig denne afgørelse, som blev stadfæstet af Hauptzollamt Berlin-Packhof, indankede sagen for Finanzgericht Berlin. Ved kendelse af 4. juni 1973 besluttede denne at udsætte sagen og i medfør af EØF-traktatens artikel 177 anmode Domstolen om at træffe en præjudiciel afgørelse vedrørende følgende spørgsmål:

»Skal EØF-traktatens artikel 131, sammenholdt med bilag IV og med overenskomsten af 29. juli 1969 om associering mellem Det europæiske økonomiske Fællesskab og de med Fællesskabet associerede afrikanske stater samt Madagascar, fortolkes således, at indførsler af kaffe fra Guinea til forbundsrepublikken Tyskland, herunder Berlin (Vest), endnu i 1971 skulle behandles som indførsler af varer med oprindelse i de associerede stater, dvs. i givet fald være fritaget for told«.

Det fremgår af præmisserne til Finanzgerichts henvisningskendelse, at denne har ment det nødvendigt at forelægge det nævnte spørgsmål for Domstolen, fordi tvistens udfald kan afhænge af, om kaffen fra Guinea stadig kunne indføres toldfrit til den tyske forbundsrepublik efter den 2. oktober 1958, datoen for Guineas uafhængighedserklæring, eller om den toldfrihed, som fortsat indrømmes efter uafhængighedserklæringen, må betragtes som en krænkelse af fællesskabsretten.

Finanzgericht bemærker videre:

»Den tendens, der fremgår af parternes indlæg, til blot at antage, at toldfriheden for sådanne kaffeindførsler fra Guinea fortsat blev ydet i strid med fællesskabsretten, tager ikke tilstrækkeligt hensyn til fællesskabsrettens rækkevidde. Med fællesskabsretten, som hverken er folkeret eller national ret, er der nemlig tale om en i forbundsrepublikken Tyskland umiddelbart gældende ret . . .«.

3. Finanzgerichts kendelse blev registreret på Domstolens justitskontor den 26. juni 1973.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende Statutten for Det europæiske økonomiske Fællesskabs Domstol er der indgivet skriftlige indlæg den 13. september 1973 af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved dens juridiske rådgiver, Friedrich-Wilhelm Albrecht, og den 12. september 1973 af sagsøgeren i hovedsagen ved advokat Gabrielle Rauschning, Hamburg.

Domstolen har på grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten besluttet at åbne den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Indlæg ved Domstolen

Kommissionen for De europæiske Fællesskaber hævder først, at det er den fælles toldtarifs kaffetold, som gælder over for alle tredjelande, og dette for så vidt fællesskabslovgivningen ikke fastsætter særlige præferencerettigheder. Ingen af de præferenceordninger, som har været gældende efter den 1. januar 1971, kan anvendes på Guinea. Det kan særlig dreje sig om de præferenceordninger, som er fastsat ved overenskomsten om associering mellem Det europæiske økonomiske Fællesskab og de med Fællesskabet associerede afrikanske stater samt Madagascar (herefter associeringsoverenskomsten (1969)) og ved Rådets beslutning af 29. september 1970 vedrørende de oversøiske landes og territoriers associering med EØF (JO 1970, nr. L 282, s. 83 (i det følgende associeringsbeslutningen (1970)).

For så vidt angår udviklingen af associeringen med de lande og territorier, som er nævnt i EØF-traktatens bilag IV, henviser Kommissionen dels til Traktatens artikel 227, stk. 3, hvorefter der »på de oversøiske lande og territorier (i det følgende OLT), der er opregnet i listen i bilag IV til denne Traktat, anvendes den særlige associeringsordning, som er nærmere fastlagt i denne Traktats fjerde del«, og dels til det forhold, at Guinea er nævnt i bilag IV blandt OLT. Kommissionen beskriver den ordning vedrørende OLT, som indeholdes i Traktatens fjerde del og i gennemførelseskonventionen for den i Traktatens artikel 136 hjemlede associering af OLT med fællesskabet, hvilken konvention udgør et bilag til Traktaten. Kommissionen fastslår, at det, eftersom gennemførelseskonventionen kun var gældende for en periode af 5 år, var nødvendigt efter udløbet af denne periode at erstatte den med nye regler. Under hensyn til, at en række oversøiske lande, herunder Guinea, og territorier i denne konventions gyldighedsperiode opnåede uafhængighed, indledte Fællesskabet forhandlinger med 18 af disse lande, hvilket resulterede i overenskomsten om associering mellem Det europæiske økonomiske Fællesskab og de med Fællesskabet associerede afrikanske stater samt Madagascar. Denne konvention trådte i kraft den 1. juni 1964. Guinea deltog ikke i forhandlingerne og blev ikke aftalepartner. Ved beslutning af 25.

februar 1965 fastsatte Rådet nye associeringsregler for de lande og territorier, som ikke var blevet uafhængige. Den nævnte konvention og den nævnte beslutning blev fra den 1. januar 1971 erstattet af associeringsoverenskomsten (1969) og associeringsbeslutningen (1970), der er omtalt ovenfor.

Efter Kommissionens opfattelse er det forhold, at Guinea ikke er aftalepartner i associeringsoverenskomsten (1969) og ikke er omfattet af associeringsbeslutningen (1970), imidlertid ikke tilstrækkeligt grundlag for at besvare det stillede spørgsmål, thi Guinea er nævnt i listen i bilag IV, og Traktatens fjerde del er ikke tidsbegrænset.

Kommissionen gør gældende, at den omstændighed, at Guinea stadig er nævnt i bilag IV, ikke i sig selv tillader at drage nogen konklusioner, eftersom bilaget ikke er blevet ført a jour, undtagen for så vidt angår medtagelsen af De nederlandske Antiller. Efter Kommissionens opfattelse må man derimod undersøge, om og i hvilket omfang bestemmelserne i Traktatens fjerde del stadig er gældende. Kommissionen bemærker, at meningerne er delte for så vidt angår de stater, der er blevet uafhængige. Imidlertid drejer det sig efter Kommissionens opfattelse ikke om at diskutere disse modstridende opfattelser, eftersom end ikke den fuldstændige eller delvise opretholdelse af gyldigheden af fjerde del efter opnåelsen af uafhængighed kan medføre nogen fællesskabsretlig associeringsstatus for Guinea for året 1971. Man kunne hævde, at fjerde del fortsat, selv efter opnåelsen af uafhængighed for de lande og territorier, som er nævnt i bilag IV, er gældende i den forstand, at associeringen i henhold til artiklerne 131 ff er i overensstemmelse med Traktatens mål, men heraf kan man kun drage den slutning, at disse lande og territorier har mulighed for at blive associeret, derimod ikke at de faktisk er associerede.

Endelig stiller Kommissionen sig det spørgsmål, om man kan sige, at de konkrete bestemmelser for den oprindelige associering er blevet opretholdt. Hvis man antager, at Traktatens fjerde del var gældende for Guinea efter ikrafttrædelsen af associeringskonventionen af 1963, følger det imidlertid ikke heraf, at der foreligger en associeringsforbindelse, som omfatter en præferenceordning. Fjerde del kan ikke — uden at være suppleret med en gennemførelseskonvention — betragtes som en gældende associeringsordning.

Man kan være fristet til at hævde, at overgangsbestemmelserne i gennemførelseskonventionens artikel 14 endnu har gyldighed for Guinea som et supplement til Traktatens fjerde del. Denne artikel, som indeholder en regel om suspension, refererer sig til perioden mellem datoen for udløbet af konventionen og tidspunktet for vedtagelsen af regler for en ny periode. Imidlertid følger det efter Kommissionens opfattelse af overgangsbestemmelsernes natur, at de ikke længere kunne være gældende, hvis en ny aftale ikke var forudset.

Desuden gør Kommissionen gældende, at en asscociering med en uafhængig stat forudsætter en vis gensidighed. Imidlertid har Guinea efter opnåelsen af selvstændighed ikke længere på nogen måde deltaget i virkeliggørelsen af den associering, som har sin oprindelse i fjerde del. Efter Kommissionens opfattelse følger det heraf, at den associeringsforbindelse, der eksisterede i 1958, er afbrudt, eller i det mindste at dens gyldighed er suspenderet.

Endelig mener Kommissionen, at selv de regler, som angår statssucsession, særlig når det drejer sig om afkolonisering, ikke tillader nogen anden konklusion. Og Kommissionen konkluderer, at ingen fællesskabsregel kan fortolkes således, at de varer, som stammede fra Guinea, i 1971 ved import til Tyskland skulle behandles som produkter henhørende under den ordning, der er fastsat ved associeringskonventionen af 29. juli 1969.

Firma Carlheinz Lensing erkender, at den objektive retlige situation tvinger det til at erklære, at Finanzgerichts spørgsmål efter dets opfattelse bør besvares ne-

gativt — og dette skønt firmaet kunne have interesse i et bekræftende svar. Guinea har mistet fordelen ved den præferenceordning, som bygger på specielle forbindelser mellem Guinea og Frankrig, da Guinea ikke har ratificeret den franske forfatning af 14. oktober 1959 og derved har afbrudt sine privilegerede forbindelser med Frankrig. Betingelserne for en associering på grundlag af selve Traktatens bestemmelser er samtidig forsvundet. Efter firmaets opfattelse findes der ingen hjemmel i Traktaten eller i regler hidrørende fra Rådet eller Kommissionen, som giver den tyske eller den franske regering adgang til fortsat at tillade indførsler fra Guinea uden told.

Firmaet lader forstå, at det er med andre søgsmålsgrunde, man anfægter den omtvistede afgørelse ved Finanzgericht. Firmaet mener, at det er berettiget at antage, at forbundsfinansministeren ved generelt og igennem 10 år at have givet afkald på toldafgifter på import fra Guinea har skabt en berettiget forventning om, at denne situation vil blive opretholdt, hvilket forbyder, at der med tilbagevirkende kraft opkræves toldafgifter på import, som har fundet sted tidligere. Det er derfor, ministeren i en skrivelse af 17. maj 1972 til Deutscher Kaffee-Verband udtrykkeligt har erklæret sig beredt til at acceptere, at der ikke i det tilfælde, hvor Guineas præferenceordning skulle blive sat ud af kraft, ville blive opkrævet afgifter med tilbagevirkende kraft af allerede foretagne indførsler.

I tilslutning til den ovenfor gengivne rapport til retsmødet indledte Domstolen den mundtlige forhandling. Kommissionen afgav sine mundtlige indlæg i retsmødet den 24. oktober 1973, og generaladvokaten fremsatte forslag til afgørelse i retsmødet den 27. november 1973.

Præmisser

1 Ved kendelse af 4. juni 1973, indgået til Domstolen den 26. juni 1973, har Finanzgericht Berlin i henhold til artikel 177 i Traktaten om oprettelse af EØF stillet følgende spørgsmål:

»Skal EØF-traktatens artikel 131, sammenholdt med bilag IV og med overenskomsten af 29. juli 1969 om associering mellem Det europæiske økonomiske Fællesskab og de med Fællesskabet associerede afrikanske stater samt Madagascar, fortolkes således, at indførsler af kaffe fra Guinea til forbundsrepublikken Tyskland, herunder Berlin (Vest), endnu i 1971 skulle behandles som indførsler af varer med oprindelse i de associerede stater, dvs. i givet fald være fritaget for told«.

2 Artikel 131 bestemmer, at medlemsstaterne er enige om at associere de ikke-europæiske lande og territorier, der opretholder særlige forbindelser med visse af medlemsstaterne, med Fællesskabet;

disse lande og territorier er opregnet i den liste, som er knyttet til Traktaten som bilag IV;

i den version af listen, som hidrører fra datoen for Traktatens underskrivelse, nemlig den 25. marts 1957, nævnes bl.a. »Guinea« som hørende til »Fransk Vestafrika«;

Guiena blev selvstændigt i 1958;

den gennemførelseskonvention for associeringen, som er knyttet til EØF-traktaten, som foreskrevet i artikel 136, udløb med udgangen af 1962;

3 associeringsordningen med 18 af de stater, der i mellemtiden havde opnået uafhængighed, blev reguleret ved »overenskomsten om associering mellem Det europæiske økonomiske Fællesskab og de med Fællesskabet associerede afrikanske stater samt Madagascar«, som blev underskrevet i Yaoundé den 20. juli 1963 og fornyet ved konventionen af 29. juli 1969;

republikken Guinea deltog ikke i de forhandlinger, som resulterede i afslutningen af disse konventioner, og blev ikke kontraherende part med hensyn til dem;

Guiena er ikke blandt de lande og territorier, der er omfattet af de beslutninger, som Rådet på grundlag af Traktatens artikel 136 traf den 25. februar 1964 og den 29. september 1970 angående associeringen af de oversøiske lande og territorier med EØF (JO af 11. juni 1964, s. 1472 og JO nr. L 282 af 28. december 1970, s. 83).

4 Herefter skulle indførsler fra Guinea ikke i 1971 betragtes som hidrørende fra en stat eller et territorium, der var associeret med EØF, og skulle derfor ikke indrømmes toldfrihed i medlemsstaterne.

Vedrørende sagsomkostningerne

5 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har indgivet indlæg til Domstolen, kan ikke godtgøres;

da retsforhandlingerne i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser,

under henvisning til procesdokumenterne,
efter at have hørt den refererende dommers rapport,
efter at have hørt de af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber afgivne mundtlige indlæg,
efter at have hørt generaladvokatens forslag til afgørelse,
under henvisning til Traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab, særlig dennes artikler 131, 136 og 177,
under henvisning til den til EØF-traktaten knyttede gennemførelseskonvention om associering af de oversøiske lande og territorier med Fællesskabet,
under henvisning til overenskomsten af 29. juli 1969 om associering mellem Det europæiske økonomiske Fællesskab og de med Fællesskabet associerede afrikanske stater samt Madagascar, der blev underskrevet i Yaoundé den 20. juli 1963 og fornyet ved overenskomsten af 29. juli 1969,
under henvisning til Rådets beslutninger af 25. februar 1974 og 29. september 1970 angående associeringen af de oversøiske lande og territorier med EØF,
under henvisning til protokollen vedrørende Statutten for Det europæiske økonomiske Fællesskabs Domstol, særlig dennes artikel 20,
under henvisning til procesreglementet for De europæiske Fællesskabers Domstol,

kender

DOMSTOLEN

idet den tager stilling til det spørgsmål, som er forelagt den af Finanzgericht Berlin ved kendelse af 4. juni 1973, for ret:

EØF-traktatens artikel 131, sammenholdt med bilag IV og med overenskomsten af 29. juli 1969 om associering mellem Det europæiske økonomiske Fællesskab og de med Fællesskabet associerede afrikanske stater samt Madagascar, skal fortolkes således, at indførslerne fra Guinea ikke

i 1971 skulle betragtes som hidrørende fra en stat eller et territorium, der var associeret med EØF, og derfor ikke skulle indrømmes toldfrihed i medlemsstaterne.

Lecourt	Sørensen		Monaco
Mertens de Wilmars	Pescatore	ÓDálaigh	Mackenzie Stuart

Således afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. december 1973.

A. Van Houtte
Justitssekretær

R. Lecourt
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT A. TRABUCCHI FREMSAT DEN 27. NOVEMBER 1973 [1]

Høje Ret,

Det svar, Domstolen vil give på det spørgsmål, som er blevet forelagt den af Finanzgericht Berlin vedrørende problemet, om den præferenceordning, som gælder for indførsel af varer fra de afrikanske stater og Madagascar i henhold til associeringsoverenskomsten af 29. juni 1969 mellem Fællesskabet og disse stater, finder anvendelse på indførsel af kaffe fra Guinea til forbundsrepublikken Tyskland i året 1971, vil uundgåeligt have politiske virkninger. Da imidlertid Finanzgerichts fortolkningsspørgsmål er stillet i meget klare ord, må man udelukke, at et tilfælde som det foreliggende overlader fortolkeren et spillerum, som giver mulighed for hensigtsmæssighedsbetragtninger. Det tilkommer ikke os på dette sted at opklare den tvivl, som kan bestå med hensyn til den nøjagtige retlige beskrivelse af den situation, som republikken Guinea befinder sig i over for Fællesskabet.

Vor opgave er mere beskeden. De mulige løsninger på det mere generelle problem, i hvilken stilling Guinea for øjeblikket befinder sig med hensyn til sine forbindelser til Fællesskabet, vil under ingen omstændigheder kunne aflæses af det svar, som må gives på den tyske dommers spørgsmål vedrørende importafgifterne: et svar, der vil blive klart og utvetydigt.

I henhold til EØF-traktatens artikel 131 er medlemsstaterne blevet enige om at associere de ikke-europæiske lande og territorier, der opretholder særlige forbindelser med visse medlemsstater, med Fællesskabet. I henhold til artikel 227, stk. 3 er disse oversøiske lande og territorier, som ved afslutningen af Traktaten

1 — Oversat fra italiensk.